

Hviderup testar *gränserna*

På Hviderup norr om Lund testar inspektor Jeppe Mårtensson tre metoder för etablering av höstraps. I halvlek i april var skillnaderna synliga, men först i sommar kommer facit med skörden.

Text & foto: Johan Biärsjö, Svensk Raps

Att så höstraps är en kamp med tiden och i viss mån skörderesterna. Samtidigt vill man givetvis etablera till lägsta möjliga kostnad. Men det gäller i första hand att välja en teknik som skapar ett höstrapsbestånd väl rustat för vintern och med potential att ge uppåt 5 ton raps ett år senare.

Tre utmaningar

Jeppe Mårtensson är inspektor på Hviderup utanför Lund och har

lång erfarenhet av höstrapsetablering på tämligen styva lerjordar. Till höstrapssådden 2004 testade han tre nyare sätt att etablera höstraps. De tre utmaningar som skulle hanteras var följande:

1. Tämligen styv jord där det efter plöjningen kan vara svårt att få acceptabelt bruk.
2. Stora halmmängder efter förfrukten vårkorn. Dessa skall antingen brukas in ordentligt eller bortföras före jordbearbetning.
3. Ganska kort tid mellan skörd av korn (eller vete) till dess att rapsen ska vara i jorden, trots att Hviderup ligger i Skåne.

Fördelen med att ett stort gods prövar ny teknik är att det minnsann inte blir några små parcellförsök. Höstrapsfältet där tekniken

prövas är på 80 hektar så respektive tillvägagångssätt får rejält utrymme. Hela fältet såddes med en blandning av Banjo (hybrid) och Carousel, totalt 6 kilo per hektar.

Jämförande metoder

Den konventionella teknik som Jeppe Mårtensson tillämpade hösten 2004 var att först bärga halmen varefter det kördes två gånger med en konventionell stubbkultivator följt av sådd med Väderstads Rapid. Mot detta ställdes Kvernelands och Väderstad-Verkens tre nya sätt att etablera höstraps:

- *Ecomat* vilket är Kvernelands metod för grund plöjning, här följd av Rapidsådd.
- *TopDown*, en kraftfull bearbetande maskin från Väderstad-Verken med både tallrikar, kul-

Fakta

Gård: Hviderup

Areal: 780 ha

Areal oljevaxter:

130 ha höstraps

Växtföljd: höstraps, höstvet, sockerbetor, vårvete, korn/höstvet

Gödsling raps: 60-70 kilo N på hösten (mycket halm i förfrukten) och 160 kilo N på våren

1

2

tivatorpinnar och väl följd av Rapidsådd.

- **BioDrill** monterad på en Carrier från Väderstad-Verken, ett stubbearbetningsredskap utrustat med en sålåda varifrån utsädet fläktutmatas framför en crosskillvält.

Plöjning jämnast

Vilka erfarenheter kan vi nu dra så här långt av detta? Skörden är långt ifrån bärgad, så vi får mer se på jämnheten i beståndet och hur väl rapsen etablerade sig i höstas. Att se på i april månad då Svensk Frötidning besökte Hviderup hade plöjning med Ecomat skapat det jämnaste och mest välutvecklade beståndet.

– Fördelen var en fullständig inblandning av skörderesterna och att fältet blev jämnt, menar Jeppe Mårtensson.

Men trots att Ecomat gör en grund och därmed en relativt snabbt genomförd plöjning tar det för lång tid för Jeppe Mårtensson. I stället visar han resultatet av TopDown. Här är skörderesterna också väl inmatade och beståndet bra om än inte lika imponerande som efter Ecomat.

– TopDown gör ett bra jobb i en körning, men på bekostnad av stort

dragkraftsbehov. Vi fick ta fram vår 300 hk traktor, kommenterar han.

Halmen bör bärgas

BioDrill på en Carrier ser åtminstone teoretiskt ut att vara väl lämpad för höstoljeväxtsådd. Crossboard och därefter crosskillvält och med utsädet som blåses ut framför välten. Men tekniken har svårt att klara stora halmmängder och i detta fall var halmen inte bärgad. Även om det är för tidigt för slutsatser kan man göra följande kommentarer till dessa nya redskap vid denna tidpunkt:

- **Ecomat.** Klarar halmen och ger en bra såbädd med lägre insatser än konventionell plöjning. Lämplig då man sår med låg utsädesmängd, t ex sådd av hybridrap.
- **TopDown.** Kräver många hästkrafter, men blandar in halm och skapar en såbädd i en körning. Kräver trots allt lite högre utsädesmängd och lämpar sig för större lantbruksföretag som kan investera i tekniken.
- **Biodrill.** Med en lätt bearbetning före och helst halmen bortförd är detta en teknik som bör fungera även med låg utsädesmängd. ■

JEPPE MÅRTENSSONS...

...tips

för lyckad höstraps: etableringen är A och O för en hög skörd. Odlas på välkalkad jord, gärna pH 7, med mycket bra struktur och om möjligt förfrukt höstsäd.

...råd

för bra höstvetete: efter höstraps ger vetet 1 ton högre skörd än om förfrukten är spannmål. På Hviderup plöjer vi aldrig till vetete som odlas efter höstraps. Plöjer gör vi före och efter sockerbetor och när spannmål odlas efter spannmål för att minimera svamptrycket.

...ledord

för en framgångsrik växtodling: växtföljd, kalkning och struktur.

Tredelat test. Grundplöjning med Kvernelands Ecomat gav det jämnaste beståndet i Hviderups test (1). Bara en överfart före sådd krävdes också av Väderstads TopDown trots att halmen inte var bärgad (2). BioDrill på en Carrier är ett billigt sätt att etablera höstraps på, men gav inte samma jämnhet i beståndet eftersom halmen låg kvar på marken (3).